

CAIETE DE DREPT PENAL

Criminal Law Writings

Publicație trimestrială

Nr. 1/2025

Cuprins

Abrevieri	7
-----------------	---

I. DOCTRINĂ

Andrei Zarafiu, Giulia Șologon, Provocări, limite și controverse în procedura confiscării în caz de clasare.....	9
Clement-Mihai Resmeriță, Infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic în ipoteza interogării unei baze de date prin depășirea limitelor autorizării. Practică judiciară și comentarii.....	36
Vlad Crăciun, Nulitatea căsătoriei și violența în familie	54
Vlad-Nicolas Ulici, Infracțiunea de folosire de acte nereale la autoritatea vamală. Necesitatea incriminării unei aplicări extinse a teoriei intelectuale a falsului.....	67
Cristina-Laura Brici, <i>Ne bis in idem</i> . Obligații impuse instanțelor naționale decurgând din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene	91
Bianca-Mihaela Neacșu, Recunoașterea și executarea unei hotărâri penale pronunțate în România de un stat membru al Uniunii Europene	114
Oana Bugnar-Coldea, Art. 10 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale. Consecințele neîntocmirii raportului de expertiză de specialitate	135

II. JURISPRUDENȚĂ

Cristian-Valentin Ștefan, (I) Individualizarea judiciară a pedepselor, sub aspectul duratei acestora. (II) Lipsirea de libertate în mod ilegal săvârșită prin punerea în pericol a vieții victimei.....	146
---	-----

Provocări, limite și controverse în procedura confiscării în caz de clasare

DOI:10.24193/CDP.2025.1.1

*Conf. univ. dr. Andrei ZARAFIU**
Facultatea de Drept, Universitatea din București

*Drd. Giulia ȘOLOGON**
Facultatea de Drept, Universitatea din București

Challenges, limitations and legal controversies in the application of confiscation following case dismissal

□ ABSTRACT

This article provides a critical and applied analysis of the special procedure regulated by article 549¹ of the Criminal Procedure Code, emphasizing the legal challenges arising when it is applied in the context of a case dismissal. The study examines the strict procedural framework that binds the preliminary chamber judge, especially the impossibility of modifying the limits set by the Public Ministry. It insists on the need for individualized confiscation measures with respect to each procedural subject and asset involved, rejecting the idea of “solidary” confiscation as incompatible with the principle of legality in criminal sanctions. Moreover, it offers a detailed review of evidentiary issues, drawing attention to the risks of reassessing the merits of a criminal accusation without a functional procedural basis. The reader will find a systemic and well-argued interpretation of a procedure insufficiently defined by law, yet with a significant impact on the balance between public interest and the right to defense. The article invites a reconsideration of how confiscation is handled outside the trial stage, while highlighting the constitutional and conventional boundaries of such judicial intervention.

□ **Keywords:** *confiscation, criminal procedure, case dismissal, procedural safeguards, preliminary chamber judge.*

* andrei.zarafiu@drept.unibuc.ro.

* sologon.giulia-dumitrita@drept.unibuc.ro.

1. Funcția de verificare a legalității netrimiterii în judecată

În sistemul procesual, jurisdicția a fost definită ca împuternicirea acordată de lege unei autorități publice de a judeca un litigiu concret de încălcare a legii și de a statua asupra lui, de a aplica legea la cazul concret judecat¹. Principalele atribute ale jurisdicției sunt *cognitio* – împuternicirea de a dezlega și decide asupra chestiunii deduse spre soluționare – și *imperium* – puterea de a face ca hotărârea luată să fie executată. Aceste atribute aparțin oricărei jurisdicții, indiferent dacă soluția a fost dată ca urmare a rezolvării unei acțiuni judiciare ori a unui incident cu care judecătorul a fost investit în temeiul legii².

În cursul procesului penal, jurisdicția primară, naturală, asupra fondului raportului de conflict nu mai este unica modalitate de exprimare a atributelor jurisdicționale; în cadrul funcțiilor judiciare, atât al celor explicit recunoscute normativ, cât și al celor implicit reglementate (cum este funcția judiciară corespondentă rezolvării incidentelor contencioase ivite în cursul executării hotărârilor penale definitive), este de necontestat preferința legiuitorului pentru cele exercitate de magistrații judecătorești și care sunt expresia unor jurisdicții diferite. Potrivit art. 3 alin. (1) C. pr. pen., judecătorul realizează (ca funcție procesuală) jurisdicția³ în orice fază a procesului penal, prin raportare la următoarele competențe:

În faza de urmărire penală, funcția de jurisdicție se realizează de către judecătorul de drepturi și libertăți, în procedurile privind procedeele probatorii sau măsurile procesuale apte a restrânge părților sau altor subiecți procesuali drepturi și libertăți fundamentale.

În faza de judecată, funcția de jurisdicție se realizează de instanța de judecată chemată a analiza temeinicia acuzației în materie penală formulate împotriva inculpatului, în procedură publică și contradictorie, pronunțând o hotărâre de rezolvare a celor două acțiuni judiciare, care, rămasă definitivă, dobândește autoritate de lucru judecat și forță executorie. Adiacent judecării fondului, instanța participă și la procedurile de dispoziție provizorie cu privire la libertatea persoanei (măsuri preventive sau de siguranță cu caracter medical) sau cu referire la drepturile patrimoniale ale acesteia (măsuri asigurătorii), exercitând funcția de jurisdicție în mod subsidiar în cursul judecării. Ulterior finalizării definitive a procesului penal, funcția de jurisdicție a instanței permite soluționarea căilor extraordinare de atac ce pot avea ca efect reluarea judecării.

Între cele două faze principale ale procesului penal, funcția de jurisdicție este exercitată de judecătorul de cameră preliminară, care, în temeiul art. 3 alin. (1) lit. c) C. pr. pen., are competența generală de a verifica legalitatea trimiterii ori a netrimiterii în judecată. Cu referire la cadrul în care se exercită, în ansamblul

¹ Gr. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 195.

² A. Zarafiu, *Instituții controversate de drept procesual penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 105.

³ Pentru o elocventă analiză a categoriei juridice de funcție procesuală și a raportului dintre aceasta și funcția judiciară, a se vedea Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 69.

său, funcția judiciară a judecătorului de cameră preliminară, dacă, pentru componenta *de verificare a legalității trimiterii în judecată*, activitatea prin care se realizează se desfășoară întotdeauna într-un context procesual autonom (ca subdiviziune a procesului), pentru componenta *de verificare a legalității netrimiterii în judecată* (ce implică inclusiv antamarea unor chestiuni de temeinicie⁴), cadrul procesual în care se realizează este întotdeauna nenumit sau incert din perspectiva apartenenței la una dintre fazele sau etapele procedurii. În realizarea celei de-a doua componente principale, legiuitorul a plasat în sfera de atribuții a judecătorului de cameră preliminară atât procedurile ce au ca obiect examinarea directă a celor două dispoziții de netrimiterie în judecată prevăzute de lege – clasarea (art. 340-341 C. pr. pen.) și renunțarea la urmărirea penală (art. 318 C. pr. pen.) –, cât și proceduri adiacente, prin care se rezolvă chestiunile complementare dispozițiilor de netrimiterie în judecată.

Sub acest ultim aspect, judecătorul de cameră preliminară este competent să examineze, pe de o parte, măsurile ce pot fi dispuse complementar dispozițiilor de clasare (sesizarea cu propunere de luare a măsurii de siguranță a confiscării speciale; de desființare totală sau parțială a unui înscris; de luare ori, după caz, de confirmare, de înlocuire sau de încetare a măsurilor de siguranță cu caracter medical, prevăzute de art. 109 sau art. 110 C. pen.), iar, pe de altă parte, incidentele ce pot duce la revocarea dispozițiilor de netrimiterie în judecată și redeschiderea urmăririi penale [art. 335 alin. (4) C. pr. pen.].

Constatăm astfel că, deși denumirea dată de lege judecătorului care intervine între finalizarea urmăririi penale și debutul judecății în primă instanță se realizează prin raportare la „*camera preliminară*”, atribuțiile exercitate de acesta sunt extinse chiar dincolo de prevederile art. 3 alin. (1) lit. c) C. pr. pen. la toate procedurile jurisdicționale ce nu aparțin fazei de urmărire penală sau fazei de judecată *stricto sensu*.

2. Premisele reglementării procedurii de confiscare sau desființare a unui înscris în cazul clasării

Potrivit art. 315 alin. (2) lit. c) și d) și art. 318 alin. (8) C. pr. pen., ordonanța de clasare sau de renunțare la urmărirea penală va cuprinde și dispoziții privind: sesizarea judecătorului de cameră preliminară cu propunerea de luare a măsurii de siguranță a confiscării speciale și sesizarea judecătorului de cameră preliminară cu propunerea de desființare totală sau parțială a unui înscris.

Ulterior epuizării procedurii de confirmare a ordonanței de renunțare la urmărirea penală ori a celei privind plângerea împotriva dispozițiilor de clasare, ordonanța prin care s-a dispus soluția de netrimiterie în judecată, însoțită de dosarul cauzei, se înaintează instanței căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță, pentru a analiza, în conformitate cu dispozițiile

⁴ Aspect care justifică, de altfel, și tratamentul diferit în materia incompatibilității, exercitarea oricărei atribuții proprii competenței de verificare a nelegalității trimiterii în judecată antrenând, în opinia noastră, lipsa de abilitare funcțională a judecătorului de cameră preliminară de a participa și la judecarea aceleiași cauze pe fond.

art. 549¹ C. pr. pen., sesizarea privind desființarea totală sau parțială a unui înscris ori de luare a măsurii confiscării speciale.

Deși procedura prevăzută de art. 549¹ C. pr. pen. nu are corespondent în legislația anterioară, caracterul de „*noutate*” al acesteia trebuie analizat prin raportare la următoarele repere istorice:

În privința desființării totale sau parțiale a unui înscris, în Codul de procedură penală de la 1865 (art. 450-469) și în Codul de procedură penală Carol al II-lea (art. 590-597 și art. 506-513, în urma republicării din 1948) a fost reglementată „*Procedura în materie de fals*”, atribuită în competența judecătorului de instrucție.

Astfel, în perioada 1865-1968, legea reglementa o procedură prin care un înscris putea fi „*defăimat ca fals*”, atât pe cale principală, cât și pe cale incidentală, în fața instanței (penale sau civile), în cursul instrucției sau al judecății⁵. Dacă înscrisul era defăimat ca fals în cursul instrucției (procedură similară viitoarei urmăririi penale, unde cercetările se făceau de judecătorul de instrucție), competența cercetării falsului revenea judecătorului de instrucție. Potrivit art. 597 C. pr. pen. Carol al II-lea (devenit art. 513 C. pr. pen. RPR), dacă **falsul era dovedit**, existența acestei împrejurări trebuia constatată prin hotărâre, chiar dacă nu se dispunea condamnarea. Hotărârea prin care înscrisul era declarat fals, în tot sau în parte, ordona desființarea totală sau parțială sau, când era cazul, restabilirea, reînnoirea sau reformarea lui, în sensul stabilit prin hotărâre⁶.

În Codul de procedură penală de la 1968, competența desființării înscrisului ca fals aparținea instanței penale, în cazul trimiterii în judecată, sau instanței civile, în cazul dispunerii unei soluții de netrimitere în judecată (neînceperea urmăririi penale, scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea). În acest sens a conchis și Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, prin decizia nr. XV/2005 (recurs în interesul legii): „*Pentru cauzele în care acțiunea penală s-a stins în faza de urmărire penală, instanța penală nefiind deci sesizată cu soluționarea acțiunii penale, nici o formă de procedură penală nu prevede competența acestei instanțe de a se pronunța cu privire la acțiunea civilă și de a dispune repararea pagubei în natură prin desființarea totală ori parțială a unui înscris sau prin orice alt mijloc de reparare.*”

Ca atare, în lipsa unei norme de procedură care să prevadă competența instanței penale de a soluționa acțiunea civilă în cauzele în care procurorul a adoptat o soluție de netrimitere în judecată și în raport cu prevederile art. 184 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora când nu este caz de judecată penală sau dacă acțiunea publică s-a stins sau s-a prescis, falsul se va cerceta de instanța civilă, prin orice mijloace de dovadă, competența de a dispune desființarea totală sau parțială a unui înscris falsificat, în cauzele în care acțiunea penală s-a stins în faza de urmărire penală, aparține instanței civile”. În lipsa unuia dintre cazurile prevăzute la art. 45 din Codul de procedură civilă de

⁵ I. Tanoviceanu, *Curs de procedură penală română*, Atelierele Grafice Socec & Co, București, 1913, p. 335.

⁶ T. Pop, *Drept procesual penal. Vol. IV. Partea specială*, Tipografia Națională Cluj, 1948, p. 648-649.

la 1865, procurorul nu avea calitate procesuală activă pentru a sesiza instanța civilă.

Prin Legea nr. 356/2006, dispozițiile art. 245 alin. (1) au fost completate cu lit. c¹), potrivit căreia, în cazul adoptării unei soluții de netrimitere în judecată, procurorul avea competența de a sesiza instanța civilă cu propunerea de desființare totală sau parțială a unui înscris. Prin decizia nr. 2/2011, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii a stabilit că procurorul are legitimitate procesuală activă pentru a sesiza instanța civilă cu propunerea de desființare totală sau parțială a unui înscris falsificat, fiind un „*alt caz prevăzut de lege*”, în sensul art. 45 din Codul de procedură civilă de la 1865.

Deși în doctrină s-a reținut caracterul imperativ al dispoziției prevăzute la art. 245 alin. (1) lit. c¹) C. pr. pen. 1968, procurorul neavând prerogativa „*disponibilității*” acțiunii civile, fiind obligat a sesiza instanța civilă în toate cazurile, în practică s-a constatat că existau multiple situații în care procurorul nu sesiza instanța civilă cu propunerea de desființare totală sau parțială a unui înscris.

În materia confiscării speciale, Codul de procedură penală Carol al II-lea⁷ reglementa competența judecătorului de a dispune asupra confiscării speciale, în mod diferit în funcție de calificarea dată de lege infracțiunii săvârșite:

- în materia contravențiilor, judecătorul competent putea pronunța o „*ordonanță penală*” prin care ordona „*confiscarea sau restituirea lucrurilor sechestrate*” (art. 341);
- în materia crimelor și a delictelor, judecătorul de instrucție (respectiv Camera de instrucție/acuzare) putea dispune „*scoaterea de sub urmărire*”, ca soluție de netrimitere în judecată, printr-o ordonanță ce trebuia să cuprindă mențiunile prevăzute la art. 328, respectiv „*10. Dispoziția relativă la confiscarea sau distrugerea lucrurilor ori restituirea lor*”.

După modificarea intervenită prin Legea nr. 3/1956, care a convertit „*ancheta penală*” (fosta instrucție penală) în „*urmărirea penală*”, ordonanța de clasare a organului de urmărire, adoptată în urma reținerii intervenirii unei cauze de împiedicare a exercitării acțiunii penale (art. 261⁷), trebuia să cuprindă și dispoziția de „*confiscare a corpurilor delictive*”, conform art. 80 C. pen.

Această reglementare a fost menținută în Codul de procedură penală de la 1968, legea stabilind că ordonanța de netrimitere în judecată trebuia să cuprindă și dispoziția privind confiscarea bunurilor supuse confiscării speciale și restituirea celorlalte [art. 245 alin. (1) lit. c)].

În noul Cod de procedură penală, legiuitorul a optat pentru revenirea la forma inițială de reglementare a competenței în materia confiscării speciale și a desființării totale sau parțiale a unui înscris, ca parte a funcției de jurisdicție exercitate în procesul penal. Observăm astfel un transfer de competență în aceste două materii de la judecător (în perioada 1865-1956), la procuror (în perioada 1956-2013), urmat de revenirea la forma anterioară de competență funcțională – legea restabilind, prin art. 549¹ C. pr. pen., competența exclusivă a unui

⁷ T. Pop, *Drept procesual penal. Vol. III. Partea specială*, Tipografia Națională Cluj, 1947, p. 475.

judecător, care activează în materie penală, de a se pronunța asupra confiscării sau a desființării totale sau parțiale a unui înscris.

3. Limitele competenței judecătorului de cameră preliminară în procedura prevăzută de art. 549¹ C. pr. pen.

Acest transfer de competență a fost dublat, odată cu noua viziune adusă de actualul Cod de procedură penală, de o transformare a acestei proceduri dintr-una simplificată, de tip *equity* din dreptul anglo-saxon, ce urmărește să asigure eficiența actului de justiție într-o procedură unde contradictorialitatea se realiza în principal în scris, dat fiind caracterul tehnic al chestiunilor aflate în dezbateră, într-una clasică, în care se manifestă plenar toate atributele echității procedurale (publicitate, oralitate, contradictorialitate etc.).

Cum însă experiențele recente au demonstrat că, în procedură, asemenea tehnicilor și metodelor de studiu ale cabalei, de multe ori cuvântul care arată nu este întotdeauna și cuvântul care dezvăluie, acest amplu proces de evoluție normativă nu a fost scutit de controverse, mai ales în contextul actual, când explozia soluțiilor de clasare determinate de împlinirea termenului de prescripție a determinat un răspuns proporțional al Ministerului Public, ce pare să considere această procedură ca un efect automat al dispunerii soluției de netrimiteră în judecată, ce îl degreveză de orice formă de responsabilitate izvorâtă din tergiversarea activității investigative.

Aceste neclarități și controverse menite să afecteze predictibilitatea procedurii au fost amplificate și de pozițiile inconciliabile pe care Curtea Constituțională și Înalta Curte de Casație și Justiție le-au avut cu privire la natura acestei proceduri.

Astfel, prin decizia nr. 166/2015, Curtea Constituțională a statuat că: *„procedura specială reglementată de art. 549¹ C. pr. pen. vizează o atribuție a judecătorului de cameră preliminară în care acesta decide asupra fondului cauzei, respectiv dispune cu privire la desființarea unui înscris sau cu privire la confiscarea specială a unor bunuri. Aceasta, în condițiile în care nici ordonanța procurorului de clasare sau de renunțare la urmărire penală prin care decide cu privire la raportul de drept penal analizat și nici încheierea judecătorului prin care se soluționează plângerea împotriva acestor soluții ale procurorului, în baza art. 341 C. pr. pen., nu au autoritate de lucru judecat în fața judecătorului de cameră preliminară care urmează a se pronunța în conformitate cu prevederile art. 549¹ C. pr. pen.*

(...) în procedura analizată, deși judecătorul de cameră preliminară decide cu privire la fondul cauzei, și anume cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict – faptă, persoană și vinovăție –, persoanele vătămate în interesele lor și procurorul nu au dreptul de a solicita administrarea unor mijloace de probă, de a folosi aceste mijloace de probă și de a invoca excepții pentru a-și argumenta poziția.

(...) Așa fiind, Curtea apreciază că procedura desfășurată în fața judecătorului de cameră preliminară care decide cu privire la fondul cauzei,